

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi pol. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 4.   **V Ljubljani, 15. februarija 1877.**   **Tečaj XVII.**

Ukaz učnega ministerstva od 6. maja 1874 o risanji v ljudski šoli.*)

1. Ves poduk v risanji v ljudski šoli naj bode skupen poduk t. j. vse učence enega razreda je istočasno s taisto nalogo baviti.

2. Vse oblike naj torej učitelj pred vsem razredom s primernim razlaganjem pravilno in kolikor mogoče veliko na šolsko tablo riše, in sicer tako, da morejo učenci učitelju slediti.

3. Pri podučevanji naj se zmerno dalej postopa, da je učencem mogoče primerno napredovati.

4. Vse risanje v ljudski šoli je risanje s prosto roko, in to izključuje rabo ravnila, krožila itd.

Ali se je učitelju na nižji stopinji stigmografijskih tabel ali zvezkov posluževati, ali pa že kar perve vaje brez teh začeti, to se daje vsakemu na prosto voljo. Vsakako naj se pa pri rabi stigmografijskih tabel itd. na to gleda, da se pike podaljujejo po tem, kakor raste izurjenost v prostoročnem risanji, upeljujejo naj se pa take vaje tako, da se po malem prestopa od stigmografijskega risanja k prostem risanju.

Kedar so učenci enega razreda tako izurjeni, da morejo proste geometrijske slike in njih zveze brez pomot v svoje stigmografijske zvezke risati, potem naj se prestopa k prostoročnemu risanju tako-le:

- a) Učitelj naj le en del proste simetrijske figure na tablo riše, druge dele naj dodajo učenci sami;
- b) naj povekšuje in zmanjšuje v določenem razmerji, učitelj pa naj pové velikost risave, kojoj imajo učenci po izgledu na tabli izvršiti.
- c) posnema naj se predrisava v kakovi drugi določeni nameri kakor je na tabli;
- d) rišejo naj se proste oblike in njih zveze po ustnem narekovanji;

*) Ta ukaz primaša „Učit. Tov.“ še le sedaj, ker smo čakali še daljnega poduka o tem, kar se ravno sedaj verši, gl. str. 59.

- e) prosta podoba naj se prenese v stigmografsko mrežo;
 f) kopirajo ali porisujejo naj se podobe v mreži tako, da učenec sam išče pike in poslednjič tako,
 g) da se mreža popolnem opusti. Te vaje naj se na vsak način na srednji stopinji doverše!

Na prihodnji stopinji naj učenec po narekovanji in predrisanji učiteljevem prostor za svojo podobo sam na papirji določuje in riše le one pike in pomočne čerte, katere so potrebne pri določevanji namere, velikosti, oblike in skupnega razmerja ter posameznih delov podobe.

Predmeti, ki se rišejo, naj so mladini znani in primerni njih zmožnosti.

S tem, da so se učenci po načinu povedanem v točkah a—f, vadili risati predmete, ki so jih uže opazovali, izurjevali so se v opazovanji.

5. Proti koncu 2. polovice srednje stopinje se more pripravljati na risanje po narekovanji in sicer z lahkim izgledi iz geometrijskega oblikoslovja. To se godi po okoliščinah primernem, počasnem, ustnem navodu, po katerem učenci rišejo. Predrisati pa pri tej priliki učitelj nima.

6. Na zgornji stopinji se začenja poleg risanja po narekovanji tudi risanje na pamet, pri katerem naj se tako-le postopa:

Učitelj riše na tablo prosto podobo, o kateri se temeljito razgovarja in sicer v dialogu; posebno je treba karakteristično stran figure poudarjati; potem učitelj podobo na tabli s čim pokrije, in naloga učencev je zdaj, da jo iz spomina narišejo.

Zna se, ka je pri teh risalnih vajah gledé izbiranja predlog prav postopati od stopinje do stopinje in le taki predmeti naj se rišejo, katerih oblike so karakteristične in ne preveč zapletene.

Risanje naravnih oblik, kakor cvetlic, deželnih prizorov, živalij itd. naj se opušča.

Vaje v risanji po narekovanji in na pamet so tudi primerne za domačo nalogo.

7. Učitelj naj popravlja sam le malo, ampak učenci naj to storé po učiteljevem navodu.

Popravljanje vsemu razredu ima prednost pred popravljanjem poedinim. Pri popravljanju vsemu razredu je tako-le postopati:

Kedar je učitelj po pregledu šolarskih izdelkov zapazil, da ima večina eno in isto pomoto, tedaj narisa on predmet z istimi napakami na tablo prav veliko, napake in vzrok napak se razlaga, ter se kaže na sličnost drugih znanih predmetov. Naposled se vsa slika na šolski tabli popravlja.

8. Na srednji stopinji se začenja risanje tudi s porabo mrež, katere učitelj načerta. Proste geometrijske figure so podlaga prostemu risanju.

9. Na zgornji stopinji je kopiranje s table nadaljevati.

Kedar učenec na prejšnji stopinji dosta izurjenosti v razumevanji in risanji geometrijskih oblik dobi in tudi geometrijski ornament, po predpodobi učiteljevi posnemati more, potem se začenja risanje listovih in cvetličnih oblik in prostih ornamentov in se nadaljuje tudi v zložene oblike.

Na tej stopinji se lahko tudi določba v 1. točki prezre in zmožnejši

učenci morejo sem ter tja tudi po predlogah risati. Na tej stopinji je tudi primerno, da učenci rišejo prešane (tiskane) rastlinske liste (verbove, deteljne, robidne, jagodne, beršljinove, javoróve, hrastove liste itd.).

Za dečke je primerno risanje tehniških objektov (t. s. proste duri, vrata, omare, peči, okna, monumenti, mrežasti plati); pri tem pa je perspektivno risanje popolnem opuščati in samo sprednjo stran predmeta risati. Tu je tudi prilika, učence v razumevanji mer in razmer uriti, posebno s tem, da se predmet zdaj manjši zdaj večji nariše.

Risanje pri deklicah na tej stopinji naj se posebno na ženska dela ozira.

Učna tvarina je tukaj prosti in zloženi plošnati ornament, črtikaste in ravne okinčevalne oblike (rosete, zvezdnate slike, okviri, robi, meandri, okinčanje robov, plošč itd.).

Natančna posnemanja natornih rastlinskih in živalskih in deželskih slik naj se popolnem opuščajo, ker preveč časa zahtevajo.

10. Na dvo- in trirazrednih šolah naj se vsaj to doseže, kar se za srednjo stopinjo zahteva; pa tudi pravilni mnogokoti in króg se mora vzeti.

Materijalije (učila).

Za predrisanje naj služi učitelju tabla iz lesa, černo nabarvana, in dobra bela kreda. (Platnena tabla ni v ta namen tako pripravna, ker se elastična plošča vdaja vtisku, ki se nanjo pri risanju dela.) Na eni strani table naj se z rudečo oljnato barvo stigmografska mreža naredi. (Med pikami naj bode 3" prostora.) Druga stran table naj ostaja črna brez vsakih pik in čert. — Potrebno je torej, da je ta tabla, kolikor mogoče navpična nasproti risajočim, da morejo učenci na tabli risane oblike prav videti in posnemati.

To se prav lahko naredi na stojalu, katero se na steno priterdi in ki ima late za prepahnitni (luknje) in lesene kline, po katerih se tabla lahko gori in doli pomika. Treba je tu uže lukenj in klinov.

Kot risalno orodje za učence gre priporočati pri prvih vajah zna-ne elastične ali škrilnate table s čertalnikom, za nadaljne vaje pa stigmografsko pikčaste zvezke, najpervo ozko, potem pa široko pikčaste, nazadnje pa samo sešite risalne zvezke, ali tudi posamezne listke čistega belega papirja. Risanke (sešitki) pa, v katerih so izgledi uže tiskani, naj se pri podučevanju ne rabijo.

Svinčniki naj ne bodo za učence premehki, ker je ž njimi težko čisto risavo izdelati, pa tudi ne preterdi, ker se ž njimi roka ne more lahko in prosto gibati, kar pa je treba za prosto risanje. Srednji svinčniki so torej najbolje v ta namen (p. Hardtmuth št. 1. v belem lesu).

Da se odpravi zamudno in sitno rezanje svinčnikov mej podukom, želeti je, da vsak učenec 3 uže poostrene svinčnike v šolo prinese.

Raba barvanih olovk pri risanju na spodnji in srednji stopinji ni dovoljena, to se dovoljuje samo na zgornji stopinji pri deklicah, kedar rišejo primerne obrazce.

Razumljivo je samo po sebi, da je učitelju učence v rabi risalnega orodja podučiti, in da naj bo v risalnem orodji red in enakoličje v risankah ali listih v vsakem razredu.

V risalnici naj pada svetloba skozi okna le na eni, in sicer na levi strani risajočih, da morejo učenci svoja dela lahko pregledovati. Strogo je tudi na to paziti, da učenci med risanjem nimajo oči preblizo papirja ali table, ker se s tem vid slabi in kratkovidnost pospešuje.

O odgoji.

Spisal Jos. Ciperle.

(Konec.)

Tu je tudi na pravem mestu opazka, naj se otroku, ki se je odvadil materinih persi, dajó kolikor mogoče iz mesnih in rastlinskih tvarin sestavljena jedila.

Kako pa vpliva duh na telo? — Spomin na smert sorodnikov in prijateljev napolni naše oči s solzami; velik strah pobeli v kratkem času lasé, skerbi čez dolgo. Človeku se že dostikrat na obrazu vidi, kake so njegove notranje zmožnosti, zato se ne imenuje zastoj obraz ogledalo naše duše.

To tesno zvezo duha s telesom učinjajo gibni živci, ki so razpeljani iz možganov po vseh udih; telo z duhom pa vežejo čutni živci.

Ali duh ima večo oblast čez telo, nego telo čez njega. In telo more imeti tudi moč, da ga lahko uboga. „Dober služabnik mora krepak biti.“ (Rousseau.)

Zato mora odgoja skerbeti tudi za telo, da je stori sposobno, kolikor mogoče, podvreči se v vsem duhu. Največ strasti prebiva v mehkužnem telesu, in tu rogovilijo tembolj, čem manj je mogoči jim vstreci.

Prednosti, ktere smo sedaj našтели, ima pa le odrasli človek; novorojeno dete jih še nima.

„Telo njegovo je sicer že precej razvito. Vsi udi so na njem, vsak ima svojo navadno podobo, vsak je sestavljen iz onih pervin, iz katerih truplo odraščenege. Ali teh popolnosti nima duša. Ona tako rekoč spi v njem. Pervi čas njegovega življenja je le odmenjen za telesno razvijanje; zato tudi otrok v prvih dneh le spi, já, diha, giblje ude svojega telesa in organe glasú. On ne vidi še nič prav določno, ako ravno ima sredstva za to. Telo postaje v tem času vedno popolnejše; in ako bi se to tako nadaljevalo, postal bi otrok v malih letih odrasten. Ali v kratkem se pomanjša spanje in rast, in kakor to ponehuje, tako se pomnjuje razvoj njegove duše, in že v otroški starosti stoji dušno in telesno življenje na enaki stopinji; ali v mladeniških letih dušno življenje preseza telesno.“ (Dittes.)

Ker pride človek slaboten na svet mora se odgojevati in odgoja mu mora dati, česar nima, in kar bode pozneje potreboval. Ker pa se mora odgojevati ves človek, kateri je iz duše in telesa, deli se tudi njegova odgoja v: dušno in telesno. In sicer mora ta dvojna odgoja vedno